

6. Стрішенець Н. Нова 3R версія Міжнародного стандарту «Опис та доступ до ресурсу» («Resource description and access») *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 56. С. 254-263

Ключові слова: бібліотечна статистика, облік документів, статистичний облік, міжнародні бібліотечні стандарти.

Ключевые слова: библиотечная статистика, учет документов, статистический учет, международные библиотечные стандарты.

Key words: library statistics, document accounting, statistical accounting, international library standards.

ОПОЛЬСЬКА ТАМАРА ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач науково-методичного відділу наукової бібліотеки*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕК

Зміни у роботі наукових бібліотек закладів вищої освіти висувають нові вимоги до професійної компетентності бібліотечних працівників, адже престиж бібліотечної професії залежить, безумовно, і від їхнього фахового рівня. Сучасність вимагає від фахівців постійного саморозвитку, пошуку нових шляхів самореалізації у професійній діяльності.

Професійна перепідготовка та підвищення кваліфікації бібліотекарів регулюються значною кількістю нормативно-правових актів, що утворюють систему, елементи якої класифікуються за різними ознаками. Зокрема, за ієрархічною ознакою їх можна поділити на:

1) **законодавчі акти**, серед яких Кодекс законів про працю, закони «Про бібліотеку і бібліотечну справу», «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про зайнятість населення» тощо;

2) **підзаконні нормативно-правові акти**: укази Президента України, постанови, накази та розпорядження КМУ, наприклад, «Про гарантії і компенсації для працівників, які направляються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки, навчання інших професій з відривом від виробництва» (1997), «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» (№ 98, 2011), «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період 2025 року «Якісні зміни для забезпечення сталого розвитку України» (№ 219-р, 2016) та ін.; нормативно-правові акти Міністерства науки і науки України, Міністерства культури України, Міністерства соціальної політики, наприклад, «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (№ 703/232, 2013),

«Про затвердження Положення про професійне навчання працівників на виробництві» (№ 127/151, 2001) та ін.;

3) локальні акти, наприклад, Галузева Угода між Міністерством освіти і науки України та ЦК Профспілки працівників науки і освіти України на 2016-2020 роки, Галузева Угода між Міністерством культури України та Професійною спілкою працівників культури на 2017-2022 роки, Колективний договір НУ «ОЮА» на 2021-2026 роки, Положення про наукову бібліотеку НУ «ОЮА» та ін.

У профільному законодавчому акті, що регулює діяльність бібліотек – Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995), у ст. 24 зазначається, що «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв, організує підготовку та перепідготовку бібліотечних кадрів, підвищення кваліфікації» [1]. У Законі України «Про освіту» (2017) у ст. 18, а також у розділах IX та X передбачено, що «курси підвищення кваліфікації проводяться для набуття здобувачем освіти нових компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань». Цей закон також містить визначення поняття безперервного професійного розвитку, що означає «безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності» [2].

Найновішим нормативно-правовим актом, що врегулюовує питання підвищення кваліфікації бібліотекарів, є Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», затверджена розпорядженням КМУ від 23.04.2013, у якій до стратегічних напрямків розвитку бібліотек віднесено «забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації». Реалізація цього напрямку передбачає формування знань, умінь і навичок бібліотечних фахівців відповідно до вимог, які висуваються суспільством до сучасної бібліотеки, що забезпечується різними формами безперервної бібліотечної освіти» [3].

Проект Закону України «Про бібліотеки та бібліотечну діяльність» від 02.02.2021 № 5002 також передбачає, що працівники бібліотек можуть підлягати періодичній атестації відповідно до законодавства, а сам процес підвищення кваліфікації працівників бібліотек забезпечується засновником (власником) бібліотек відповідно до законодавства (ст. 30).

Підвищення кваліфікації працівників бібліотек здійснює Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв за державним замовленням Мінікультури. Центр неперервної культурно-мистецької освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв здійснює підвищення кваліфікації працівників різних закладів культури України, у тому числі й бібліотек. У структурі інституту діє відділ дистанційного навчання, також існують курси для підвищення кваліфікації державних службовців, керівників і спеціалістів галузі культури. Підвищення кваліфікації здійснює і Рівненський центр підвищення

кваліфікації та перепідготовки працівників культури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

За проектом Української бібліотечної асоціації та фінансової підтримки програми «Глобальні бібліотеки» фундації Білла і Мелінди Гейтс, яка адмініструється Радою Міжнародних Наукових досліджень і Обмінів (IREX), в Інституті післядипломної освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв було створено Головний тренінговий центр для бібліотекарів (ГТЦ). Нині у ГТЦ розроблено навчальні програми, для підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, які пройшли експертну оцінку та впровадженні у навчальний процес, за різною тематикою, зокрема: «основи комп'ютерної грамотності та роботи в Інтернеті, надання нових бібліотечних послуг за допомогою інформаційних технологій; інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек; інтелектуальна свобода та місія бібліотеки; адвокація представлення бібліотек; організація доступу до інформації органів державної влади України в бібліотеці».

Сучасними формами підвищення кваліфікації бібліотечних працівників можна є тренінги, клуби ділового спілкування, майстер-класи. Особливо привертають увагу дистанційні курси, інтернет-конференції, вебінари, які дозволяють віддалено підвищувати кваліфікацію. Результатом проходження таких заходів є сертифікати з певною кількістю годин, що відповідає новим вимогам до підвищення кваліфікації. В умовах пандемії цей напрямок досить є ефективним. Ефективним є також традиційні форми підвищення кваліфікації бібліотечних працівників у форматі конференції, семінарів, практикумів.

Сучасні форми представлені на сайтах наукових бібліотек та Української бібліотечної асоціації та реалізуються на платній та безоплатній основі. Але, на жаль, не завжди наприкінці року є можливість ознайомитися з планом заходів підвищення кваліфікації інших бібліотек на наступний рік і спланувати участь в них для працівників наукової бібліотеки НУ «ОЮА».

Отже, вибір технологій навчання своїх працівників кожна бібліотека ЗВО повинна зробити, виходячи зі стратегічних завдань, які стоять перед колективом. Спираючись на чітко сформульовані завдання, необхідно обирати найбільш ефективні методи та форми підвищення кваліфікації. Сучасний бібліотекар зобов'язаний постійно займатися самоосвітою, відвідувати традиційні заходи, приймати активну участь у всіх необхідних та цікавих дистанційних курсах підвищення кваліфікації.

Список використаної літератури:

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січня 1995 року № 32 / 95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 7. – Ст. 45.
2. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII // Відомості Верховної ради України. – 2017. – № 38–39. – Ст. 380.
3. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку

України»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 219-р // Офіційний вісник України. – 2016. – № 26. – Ст. 1047.

4. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 02.02.2021 № 5002. База даних «Законотворчість»/ ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70982

Ключові слова: підвищення кваліфікації, бібліотечні працівники, дистанційне навчання.

Ключевые слова: повышение квалификации, библиотечные работники, дистанционное обучение.

Key words: advanced training, library workers, distance learning.

СТЕФАНЧИШЕНА ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач інформаційно-бібліографічного відділу наукової бібліотеки*

ДОСВІД УПОРЯДКУВАННЯ ДЖЕРЕЛ РЕЛІГІЙНОГО ЗМІСТУ У БІБЛІОГРАФІЧНИХ ВИДАННЯХ

Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія» протягом кількох років працює над проектом – бібліографічним покажчиком, у якому буде надано інформацію про найцінніші видання релігійного спрямування, які вміщує фонд бібліотеки. З метою вибору критерію, за яким буде розміщено матеріал, цікавим є ознайомлення із подібними бібліографічними виданнями, які було укладено у різні періоди.

Залежно від об'єктів, методів і критеріїв, покладених в основу бібліографування, бібліографічні видання поділяються на види. Як зазначає Н. Мельник, «вибір дослідником кваліфікаційної схеми визначається метою і завданнями, складом, характером джерельної бази» [1, с. 531]. В залежності від перелічених обставин, бібліографічні видання можуть бути науково-допоміжними та рекомендаційними; за хронологічним критерієм їх поділяють на поточні та ретроспективні, що враховують усі друковані видання або найбільш істотну її частину за значний період часу, та проспективну; в залежності від видів документів, що бібліографуються, їх поділяють на бібліографію книжкових, періодичних та інших видань; також існує їх класифікація за галузевим критерієм тощо.

Одним із перших проектів щодо систематизації інформації про релігійні книги, надруковані російською мовою, є «Покажчик російських книг і брошур з богословських наук», укладений у 1891 році, і каталог видань 1908 року О. О. Лебедева з російської богословської літератури 1888–1892 років [2].

У 1918–1990 роках з ідеологічних причин систематизація інформації про видання релігійної тематики практично не проводилася.